

EGLUTĒ

Redaguoja: *Pranas Naujokaitis*

Leidžia

LIETUVIŲ KULTŪROS
INSTITUTAS

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00, kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų.

Pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, Immaculate Conception Convent, R.F.D.2, Putnam, Conn.

Raštus siųsti ir turinio reikalu rašyti:

Pr. Naujokaitis, 924 Madison St., Brooklyn 21, N. Y.

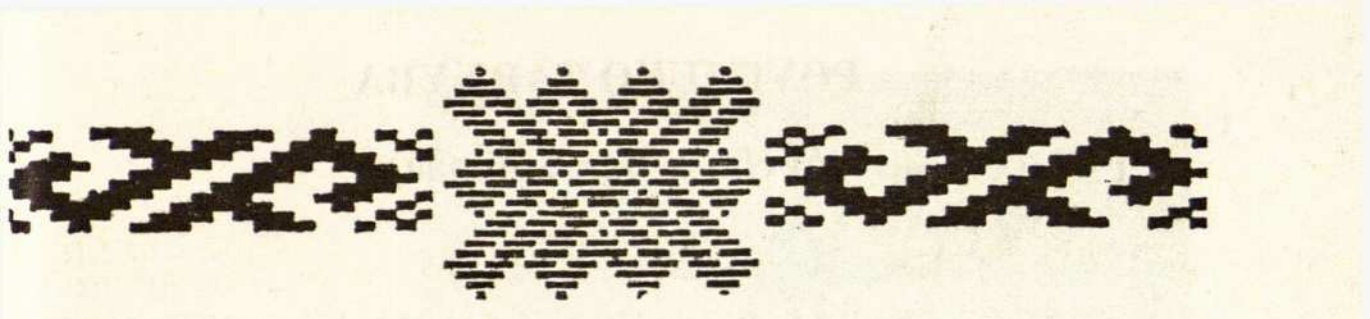
ŠIAME NUMERYJE:

	psl.
1. Z. Gavelis, MĄSTYMAI APIE RUDENĮ	257
2. Sesuo Eglė, POVILIUKO TARNYBA	258
3. V. Jonikas, DVI DIDELĖS ŠVENTĖS	262
4. S. Rožytė, MĖLYNI PAUKŠTELIAI	265
5. St. Džiugas, AUDRA IR LAIMĖS OBELIS	266
6. J. Rūtenis, ZUKIS ILGAAUSIS	270
7. J. Minelga, NUOTYKIS SU PYPKE	273
8. x x x ARKIVYSKUPO SUKAKTIS	274
9. A. Bendorius, TYTUVĖNAI	276
10. V. Čižiūnas, DU BROLIAI VALDOVAI	278
11. M. Skučaitė, GĖLIŲ AŠ NEPADESIŲ	283
12. R. Žičkus, ŠVEICARŲ LAISVĖS LEGENDA	283
13. N. Papečkytė, LAIŠKAS IŠ ARGENTINOS	286
14. LAIŠKAI	287
15. KNYGŲ LENTYNA	288
16. UŽDAVINIAI	viršelyje

Viršelis ir iliustracijos — *dail. P. Osmolskio.*

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, Immaculate Conception Convent, R.F.D.2, Putnam, Conn. Editor: P. Naujokaitis, Brooklyn, N. Y. November, 1953. Vol. 4, No. 9. Subscription: \$3.00 yearly. Outside U.S.A. — \$3.50 yearly. Single Copy 30c. Entered as second-class matter at the post office at Putnam, Conn.

N. Pr. Seserų Spaustuvė, Putnam, Conn.

MĄSTYMAI APIE RUDENĮ

ZIG. GAVELIS

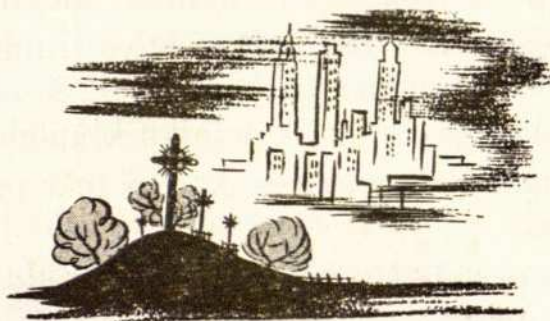
Mačiau aš daug didingų miestų,
Tautų istorijas pelyjančias muzėjuos,
Bet niekur nejutau, kad taip meiliai saulutė šviestų,
Kaip mano žemėj, rudeniui atėjus...

Mačiau brangakmenius, kaip rarą tyrus,
Šiurkščiais veidais pirklius ant kuprių dykumoje,
Bet mano žemėje skaisčiau ir už safyrus,
Karščiau ir už Sacharos smėlį, — rudenio miškai liepsnoja.

Girdėjau operas, simfonijas pasaulio garsenybių,
Kaip nuostabiai garsus sudėsto dirigentai,
Bet niekas niekad man širdies taip nesužnybo,
Kaip mano tėviškės varpų gaudimas šventas.

Mačiau, kaip saulės rūbuose Monblanas supas
Ir išdidi viršūnė per debesų bangas vis brenda,
Bet nieko nemačiau brangesnio už piliakalnį prie upės
Ir niekur negirdėjau taip šaunių legendų.

Mačiau dangoraižius aukščiau bažnyčių
Ir gobšius žmones sklaidant auksą gryną,
Bet niekad, niekados to nemainyčiau
Už vieną žvilgsnį rudėnėjančios tėvynės!

POVILIUKO TARNYBA

(Vėlinių pasakojimas)

SESUO EGLĖ

— Nustebęs kunigas Petras, kad ateinu šiandien taip anksti, — mažiau išlėkęs iš šiltos trobos laukan. Vėjas ūkaudamas vanojosi medžių šakomis, ir debesys taip žemai raičiojosi, kaip pirty garai. Šokinėdamas per balutes, skubėjau. Tik nebandyk prasišiepti, nes tuoj šaltas vėjas įsisuks į dantis ir drebuliu persiris per visą kūną.

Kunigas Petras, turbūt, jau laukia manęs: klūpo ir skaito savo maldas iš paausiuotos su įvairiaspalviais kaspinėliais maldaknygės. Jam patarnauti eičiau ir vidurnaktį. Taip ramu ir gera, kada tik mudu du didelėj zokristijoj. Jis rengiasi Mišioms, o aš sulyginu jo balto drabužio kraštus. Ir aš pasirėdau baltai, o paskui pirm kunigo žingsniuojų į bažnyčią. Kažin ar kunigas Petras galėtų taip gražiai laikyti Šv. Mišias be manęs?

Smarkiai trenkė vėjas, išplėšęs iš mano rankų zokristijos duris. Trenksmo aidas perėjo per bažnyčią ir įsivėlė į lauke dūkstantį viesulą.

Tyliai nuslinkau prie spintelės, ant kurios buvo sudėti bažnytiniai rūbai. Kunigas Petras jau buvo ten. Jis klūpojo ir meldėsi. Jo pirštai, panerti į nušarmojusius plaukus, laikė ant alkūnių paremtą galvą.

— Žmonės kalba, kad jis sensta, bet tai negali būti. Ne, ne, jis niekad nepasens ir niekad nemirs... Jis kitoks, negu visi...

— Garbė Jėzui Kristui, Poviliuk! — tyliai pratarė jis.

— Per amžius! — atsakiau.

— Eik, uždek žvakes, aš pats apsirengsiu...

— Jis nepažvelgė į mane ir nenusišypsojo, kaip visuomet padarydavo, ir atrodė labiau pabalęs, — galvojau, eidamas prie altoriaus.

Nesisekė uždegti knatelį, lyg pati žvakė vaikštinėjo ir išsisukinėjo nuo liepsnos.

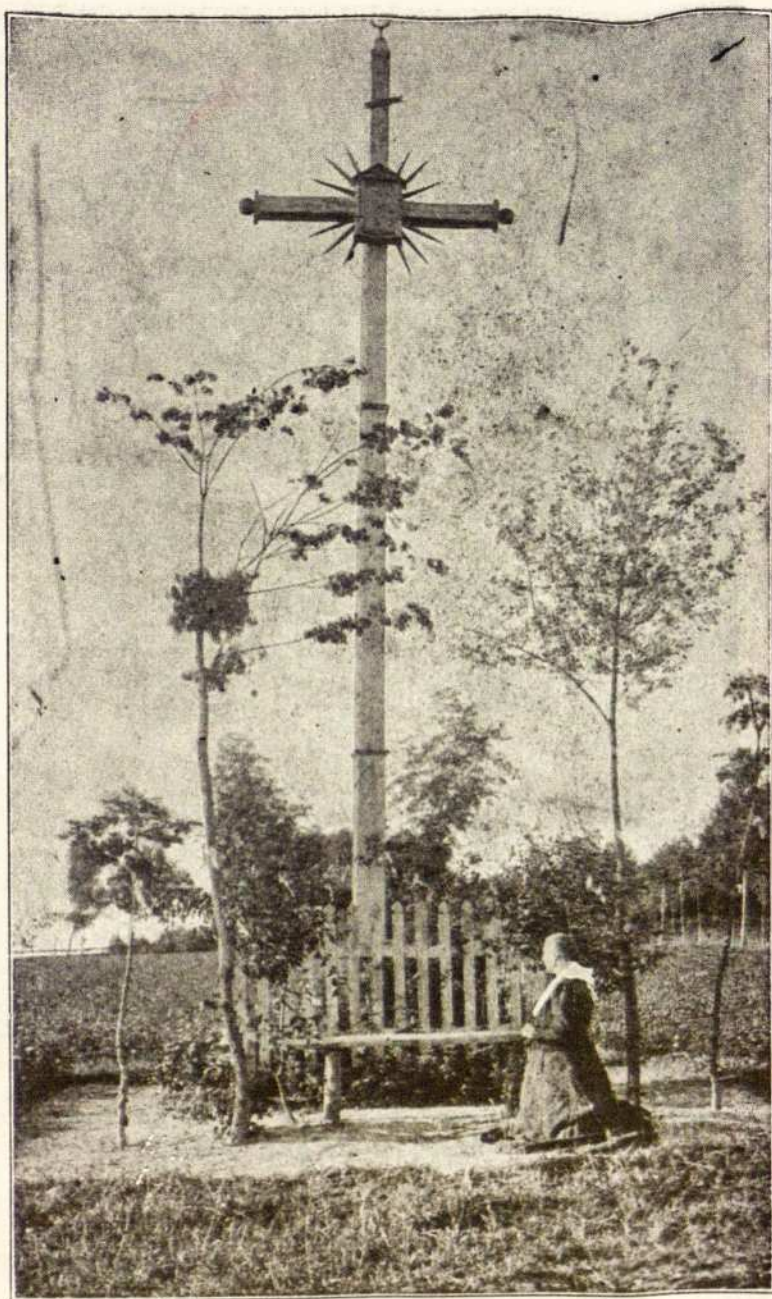
Vėl nedrąsiai prisiartinau prie kunigo. Mėginau priklaupęs sulyginti albą. Pastebėjau, kad užpakaly ji buvo trumpesnė negu prieky. Bet buvo pervėlu, nes kunigas pasisuko eiti iš zokristijos. Šokau į priekį ir, baisiai susigėdęs, išėjau ir nelaiku kluptelėjau prie altoriaus.

— Tikrai, kunigas Petras galvos, kad aš toks nerangus dėl to, kad per anksti atsikėliau...

Skubėdamas nepastebėjau, kad Mišios juodos — už mirusius, kad maldos yra trumpesnės.

LIETUVA —
KRYŽIŲ IR
RŪPINTOJĖLIŲ
KRAŠTAS

Lietuvė meldžiasi
prie kryžiaus

— Tur būt, kunigas Petras meldžiasi už savo artimuosius, todėl toks liūdnas...

Su gailesčiu ėmiau melstis:

— Atleisk man, Dieve, kad nemoku melstis, kaip kunigas Petras, Viešpatie, duok viską, ko kunigas Petras Tavęs prašo, nuvesk sielas, už kurias jis meldžiasi, į dangų ir leisk, kad jis pats niekad nemirtų...

Po Mišių norėjau greit sprukti pro duris, bet kunigas Petras su-laikė.

— Ačiū, Poviliuk. Ar meldeisi už sielas skaistykloje?

Buvau kaip sučiuptas vagis. “Jis matė mano mintis, matė, kad nesimeldžiau”.

Marijos apsireiškimas Šiluvoje. Dail. V. Kašubos bareljefas Marianapolio kolegijos koplyčioje Thompsonė, Conn. Nuotr. V. Augustino

— Šiandien vėlių diena, — kalbėjo kunigas Petras. — Gali joms padėti. Sukalbėk šešis poterius ir tada bėk namo.

Ismigau į jo pavargusias, patamsėjusias akis. Jaučiau, kaip grįžta ramumas ir džiaugsmas į mano širdį. Iš jo balso supratau, kad jis nei liūdnas, nei manim nepatenkintas, tik labai rimtas ir susimąstęs.

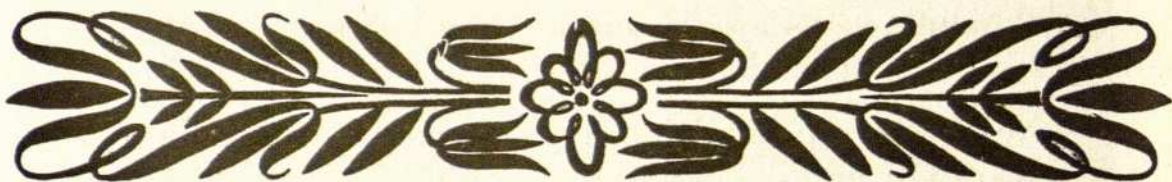
Kunigas pabraukė ranka per mano plaukus, norėjo dar kažką sakyti, bet tepasakė:

— Neužmiršk vakare ateiti į procesiją.

Vėl trinkelėjo durys, ir aš atsiradau lauke. Smulkus lietus įkyriai kirto veidan ir gailinga vėjo rauda lydėjo mane. Prisiminiau, ką žmonės sako, kad vėjo ūkavimas yra skaistykloje kenčiančių šaukimas; jos prašo žmonių maldų.

Buvau užmiršęs tuos šešis poterius, tad vėl grįžau į bažnyčią ir pusbalsiu juos sukalbėjau.

* * *

DVI DIDELĖS ŠVENTĖS

V. JONIKAS

1. LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖ

Naujosios Lietuvos kariuomenė buvo atkurta 1918 metų lapkričio 23 dieną. Tikriausiai sakant, tą dieną buvo išleistas pirmas įsakymas kariuomenei, kurios dar beveik nebuvo, tiksliai maži būreliai dar organizavosi paskelbtai Lietuvos nepriklausomybei apginti. Tikroji kariuomenė mūsų jėga subrendo kautynėse su priešais — ir keturiuose frontuose juos nugalėjo. Lietuvos kariuomenė laimėjo prieš bermontininkus Radviliškyje, prieš bolševikus Daugpilyje, prieš lenkus Giedraičiuose — Širvintuose ir prieš vokiečių - prancūzų įgulą Klaipėdoje.

Mūsų mažieji lietuviukai, kurie nori daugiau apie savo tėvų žygius žinoti, lai pasiskaito knygoje, ypač Lietuvos istorijoje, tai pamatys, kad anos kovos buvo tikrai didingos savo laisvės dvasia, todėl ir nešė stebuklingus laimėjimus.

Lietuviai, senovėje turėję laisvą ir galingą valstybę, paskiau patekę po rusų priespauda, kur net gimta kalba buvo paniekinama ir draudžiamas jos raštas, vieną sykį pasiryžo vėl būti laisvi, kad niekas jų neverstų svetimų dievų garbinti, svetimus ponus šerti, svetima kalba kalbėti. Jie buvo mūsų tėvai, tie pirmieji Lietuvos kūrėjai ir gynėjai, todėl mums didelė garbė žinoti, kad esame kovojančios ir laiminčios tautos vaikai — lietuviai, — kurie neskriausdami kitų, gina tik savo žemes, savo žmones, savo laisvę ir gyvybę.

Lietuvos kariuomenė, savo laisvės metais, buvo tapusi puikia gynimosi pajėga. Ji turėjo gerų ginklų ir vežimų, šaunių raitelių ir drąsių lakūnų su savo gamybos puikiais "Anbo" lėktuvais. Anais laikais tie lėktuvai ir visas kariuomenės ginklavimas prilygo kitų Europos valstybių kariuomenių vertei, tačiau tokios rikiuotės ir tokios žygio dainos, kokių turėjo lietuviai, mes niekur nebematysime ir nebegirdėsime. Tai buvo tikrai didinga.

Antrasis pasaulinis karas užpuolė mus jau per daug didelėm jėgom, — milijoninės bolševikų ir vokiečių kariuomenės sugriovė Lietuvą, išblaškė mūsų kariuomenę. Vieni pulkai po svetimom vėliavom pateko, kiti tėvynėje išsisklaidė, paskiau partizanais tapo ir šiandien

Igulos bažnyčia Kaune. Čia atžygiuodavo melstis Lietuvos kariuomenė.

tebekovoja. Visur mūsų kareivėlio koja žengė, visur ir kraujas liejosi, ir žemelė raudona buvo. Tačiau laisvės troškimas dar tebedegina širdis. Mes esame nenugalėti, nes aš žinau, kad mūsų mažieji broliukai ir sesutės dar tebemyli savo tėvų žemę, dar tebėra lietuviai, kurie noriai mokosi savo kalbos, auga ir bręsta pasiryžime vėl grįžti į savo tėvynę, kurią mūsų broliai pašventino savo krauju. Tikrai mes grįšime visi tenai. Visi mes grįšime: ir jūs, kurie užaugsite čia, ir mes, kurie gyvi likome iš frontų. Tada nebus nei jaunų, nei senų, — visi mes tiksim žygiui į laisvę, kad pagerbtumėm savo tėvų savanorių didingą kovos atminimą.

Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventė lai būna ta priesaika, kurią davė penkiolikmetis Vytautas, žiūrėdamas į priešų apsuptą, Kauno pilyje degantį savo brolių: “Kryžiuoti, aš atlyginsiu tau, aš sumušiu tave, kai užaugsiu”. Žinome, kad Vytautas savo priesaiką įvykdė, įvykdysime ir mes, jaunieji jo tautiečiai.

2. DIDŽIOJI LATVIŲ ŠVENTĖ

Jauniesiems skaitytojams verta žinoti, kad šį rudenį broliai latviai švenčia didelę šventę, — Latvijos Nepriklausomybės paskelbimo 35 metų sukaktuves. Lapkričio 18 dieną visi laisvojo pasaulio latviai susirinks į savo bažnyčias, į sales, sunės savo vėliavas, sueis jų vadai ir tautos draugai, suskambės chorų laisvės dainos, išbėgs į scenas jų mažos balerinos ir deklamatoriai, kad išreikštų galingą viltį vėl sugrįžti prie Dauguvos. Tą dieną ir mes būsimė širdimis su jais.

Latviai, kaip ir mes, savo nepriklausomybę paskelbė 1918 metais, tiktai mes vasario 16, o jie lapkričio 18 dieną ir taip pat kietai kovojo, kol tą nepriklausomybę apgynė nuo bolševikų. Tose jų laisvės kovose dalyvavo ir mūsų kareivių pulkai, kad greičiau išvytų priešą iš broliškų žemių.

Latvija, — kraštas beveik tokio pat didumo kaip Lietuva, yra į šiaurę nuo mūsų tėvynės. Latvių dauguma yra protestantų tikybos. Jie labai darbštūs, veiklūs žmonės, geri kariai, karštai myli savo tėvynę. Latvių tauta yra prieš šimtmečius atskilusi nuo lietuvių, todėl jų kalba dar tebėra labai panaši į mūsų kalbą. Kam teko tremtyje su latviais sueiti, tas tikrai pastebėjo, kad daugybė žodžių yra lietuviškų ir, gerai įsiklausius, galima ištisais sakiniais latvių kalbą suprasti visai jos nesimokius. Mūsų ir latvių mokyti žmonės galvoja, kad reikia tas dvi broliškas tautas sulieti į vieną, kad galingesni būtume, o latvių kalbininkai net jau dabar siūlo abidvi kalbas taip sutvarkyti, kad vieni kitus galėtumėm be vertėjo suprasti. Jei tikrai pavyktų tai padaryti, būtų labai naudinga abiem tautom, tiktai reikėtų latvių kalbą derinti prie lietuvių, nes mūsų yra senesnė, žodingesnė ir istoriškesnė, daugiau kovos pakėlusi, daugiau tautos kraujo yra sugėrusios jos rašto raidės.

Latvių ir mūsų mokyti žmonės randa bendrą praeities kultūrą, bendrą kalbą. Latviai savo atskiros istorijos beveik neturi. Lietuviai su latviais mūsų karaliaus Mindaugo laikais drauge mušė vokiečius ir slavus, nepriklausomybės kovose 1919 metais drauge mušė bolševikus ir drauge 1940 metais savo valstybes prarado. Tikime, kad tik vienybėje ir tuo pačiu laiku vėl savo laisvę atgausime.

Dabar lietuviukams patartina nepraleisti progos susidraugauti su latviukais, geru žodžiu paremti jų laisvės viltis, kviesti į savo žaidimus, į šventes, į mokyklų parengimus, pasirodyti jiems, ką lietuviukai veikia, ir pageidauti, kad jie tuo pačiu atsilygintų. Tik nereikia prieš latviukus perdaug didžiuotis, nes jie nemėgsta pagyrimų, jie pripažįsta tik nuoširdų žodį ir atliktą darbą. Draugystė, atsiradusi tarp vaikų, būna pati spalvingiausia ir ilgiausiai išlieka. Mūsų san-

tykiai su broliu tauta lai būna tikrai broliški, mūsu šventēs lai būna savos, širdingos, kad jau dabar galētumēm jas drauge švēsti, giedoti bendrai savo himnus, o laikui atējus visi grīžti prie Dauguvos ir Nemuno krantū dideliems ateities žygiams. Latvijas Nepriklausomybēs šventēs proga širdimis susijungē su broliais latviais mūsu bendrame džiaugsme ir sopulyje, galime jų gimta kalba sušukti: "Lai dzīvo brīva zeme Latvija!"

MĒLYNI PAUKŠTELIAI

SONĒ ROŽYTĒ

Atlēkē paukšteliai
Mēlynais sparneliais
I žaliąsias pieveles,
I margąsias gėleles.

Jie ten sau lakiojo
Ir gražiai giedojo
Po žaliąsias pieveles,
Po margąsias gėleles.

Pavargo sparneliai,
Sutūpė paukšteliai
I žaliąsias pieveles,
I margąsias gėleles.

Atbėgo Rainiukas,
Mažas katiniukas,
Po pievelę žaidė,
Paukšteliu pabaidė.

AUDRA IR LAIMĒS OBELIS

STASYS DŽIUGAS

Priekš tūkstanti metu vienoje zemēs karalystēje gyveno atsiskyrēlis.

Sakoma, kad atsiskyrēlis, jaunas būdamas, sunkiai Dievui nusi-dējis, todēl pasišalinēs nuo žmonių ir atgailavēs. Maitinosi jis augalų šaknīmīs, grybais ir uogomīs.

Kartā, kai atsiskyrēlis sēdējo trobelēje, atsidarē durys ir iējo panašus ī milžinā žmogus. Jo galva buvo apaugusi ilgais plaukais, veidas rūstus, mažos akys žibējo īš po gilių antakių. Vienoje ran-koje laikē jis pintinē, kurioje buvo paguldytas kūdikis, o antroje — ilgā āžuolinē lazdā.

Atsiskyrēlis labai īssigando.

— Nebijok, — prakalbējo storu balsu milžinas, — āš esu miš-ko valdovas. Mano pareiga rūpintis visais, kurie gyvena mano kara-lystēje. Tave jau seniai pažīstu, bet nenorējau trukdyti tavo ramumo, nes tu kaip tik jo jīēskojai. Šiandienā miške po medžiu radau bever-kiantī kūdikī, kurī paliko negera motina. Neturēdamas kur jī dēti, nutariau atnešti jī tau, kad užaugintum.

Atsiskyrēlis ilgai tylējo, bet pagaliau tarē:

— Sutinku, galingsasis miško valdove, auginsiu, kaip mokēsiu.

Atsiskyrēliui paēmūs kūdikī, miško valdovas dar pareīškē:

— Augink jī, kaip savo sūnų, bet nelepink. Duodu tau dar šī švil-pukā. Nelaīmēje sušvilpk trīs kartus, ir āš ateisiu pas tave.

Praslinko keleri metai. Atsiskyrēlis taip pamilo sūnų, kad dienas ir naktis juo džiaugēsī.

Vienā naktī atsiskyrēlis īšgirdo, kad miškas baisiai ūžia, gau-džia, vējai siaubingai apie trobelē kaukia ir kvatojasi. Pagaliau tro-belē pradējo braškēti, judēti ir atrodē, kad jī tuoj sugrius ir juos čia pat palaidos. Atsiskyrēlis labai īssigando. Prisiminē, kad miško val-dovas jam davē švilpukā nelaīmēje jī prisišaukti. Ir sušvilpē juo trīs kartus.

— Aš čia. Kas atsitiko? Sakyk, atsiskyrēli, — klausē miško valdovas.

— Baisu, klausyk, kaip vėtra ūžia, ir vėjai laužo medžius. Mano visa trobelė braška... Bijau, kad medžiai neužgriūtų ir mūsų abiejų neužmuštų. Prašau, kad nuramintumei vėjus ir miške vėl būtų ramu.

— Girdžiu ir suprantu, — nusiminęs tarė miško valdovas. — Šį kartą aš neturiu tiek galios. Šią naktį aš girdėjau kalbantis vėjus ir perkūną, kad jie tol nenurimsią, kol kūdikio, kurį daviau tau auginti, nepavadinsi Audros vardu. Jei jam duosi kitą vardą, jie abu jus nužudys. Ką reiškia šis vardas, aš nežinau, nes jie apie tai nekalbėjo.

— Jei jie taip nori, sūnų nuo šios valandos vadinu Audra, — pareiškė atsiskyrėlis.

Tuoju nurimo vėjai kaukė ir miško medžiai užė.

— Dėkoju, kad esi geras žmogus. Pasilik ramus, — pridūrė miško valdovas.

Daug metų praėjo, o atsiskyrėlio sūnus augo ir stiprėjo. Žiūrėk, išeis atsiskyrėlis su Audra malkų parsinešti, tai kaip su milžinu. Prieis jis prie medžio, išraus iš šaknų, užsidės ant pečių ir parneš į namus visą medį. Atsiskyrėlis negalėjo atsistebėti sūnaus galia. Audra kas kartą vis labiau didžiavosi savo vardu ir nieko nebijojo. Pagaliau jam baisiai nusibodo visą laiką vaikščioti su atsiskyrėliu po tą patį mišką. Visi medžiai buvo jam čia gerai pažįstami, keliai, takeliai žinomi ir po tūkstantį kartų išvaikščioti. Audrai patikdavo neramus miškas ir šelstas vėjas. Jis atsisėsdavo prie trobelės ant palaužto stuobrio ir švilpdavo devynias sutartines su vėjais. Kas kartą Audra ėmė vis daugiau nerimti. Jis svajojo apie didingą žmogaus laimę, laisvus kelius, kurie vedė į įvairias pasaulio šalis. Prašyti atsiskyrėlį, kad išleistų į pasaulį, jis nedrįso, nes žinojo, kad senelis nuliūs, jo netekdamas.

Vieną rytą senelis pabudo iš miego ir pastebėjo, kad trobelėje nebėra Audros. Laukė vieną ir antrą dieną, bet nebesulaukė. Atsiskyrėlis labai nuliūdo. Jis vėl sušvilpė tris kartus, kad miško valdovas pas jį ateitų.

— Na, ką man pasakysi, atsiskyrėli? Kokia nelaimė vėl tave užklupo? — klausė miško valdovas, žaibo greitumu įlėkęs į trobelės vidų.

— Taip, šviesusis miško valdove, jau praėjo daug dienu, bet mano sūnus, kurį pavadinau Audra, išėjo iš namų ir negrįžta. Gal matei, kuriais keliais jis bus nuėjęs?

— Vargu, ar šį kartą galėsiu tau padėti. Patyriau, kad jis jau seniai iš mano karalystės išėjo. Dabar jis keliauja per laukus ir sodžius, jieškodamas savo laimės.

— Kokia siaubinga žinia, — sužnabzdėjo atsiskyrėlis. — Ar tai jis nebuvo laimingas pas mane? Valdove, pasakyk, dėl ko jis iškeliavo man nieko nesakęs?

— Į tą klausimą sunku atsakyti. Gal būt todėl, kad kiekvienas jaunas žmogus trokšta kuo skubiausiai susirasti savo laimę. Ne kiekvienam pasiseka. Daugelis palieka amžinais jieskotojais, — atsakė miško valdovas.

— O dangau, pasigailėk jo, nes jis bus toks pat nelaimingas, kaip ir aš, — išgąščio apimtas sušuko atsiskyrėlis ir čia pat po valdovo kojomis verkdamas suklupo. — Aš taip pat panašiai išėjau iš savo namų, kurių daugiau neteko matyti. Pasigailėk, valdove! Noriu dar kartą savo sūnų Audrą pamatyti.

— Nesijaudink ir neverk, nes tu, žinau, jau esi be nuodėmių. Dabar tave paversiu laimės obelimi. Tik tada suprasi žmonių gyvenimą. Kiekvienas keleivis, praeidamas pro tave, atsisės po tavimi pasiskūsti savo dalia. Tu savo galia keleivį užmigdysi. Paskui jiems parodysi, kur glūdi žmonių laimė ir kaip reikia ją surasti. Pas tave pasiklausti laimės kelių ateis ir tavo sūnus Audra. Jam neprivalai pasisakyti, kas esi. Jei priesaiką sulaužysi, mirsi su senomis nuodėmėmis.

Tai pasakęs, miško valdovas išėjo iš trobelės, ir atsiskyrėlis jo daugiau nebematė.

Ilgai Audra vaikščiojo po pasaulį. Visus kelius skersai ir išilgai išklaidžiojo. Daug baimės įvarė žmonėms savo galia, bet laimės niekur nerado. Nusiminė. Nežinojo, kur toliau eiti ir pas ką klausti, kad jam parodytų tikruosius kelius į laimingą šalį.

Kartą sėdėjo Audra ant upės kranto ir ilgai mąstė. Tuo tarpu iš vandens iškišo galvą žuvis ir klausia jį:

— Žmogau, ko taip nuliūdęs esi? Ar laimę praradai? Gal nemokėjai tinkamai gyventi? Sakyk, kas esi? Jei galėsiu, padėsiu. Aš daug žinau. Suprantu, ką žmonės, gyvuliai, medžiai ir paukščiai kalba.

Audra pakėlė galvą, pažiūrėjo į žuvį ir sako:

— Esu neramus žmogus. Mano vardas Audra.

— Tokio vardo, tai tikrai dar nesu girdėjusi, — dar daugiau prasižiojo iš nustebimo žuvis. — Ar seniai žemėje gyveni?

— O, jau daug metų. Aš jieskau savo laimės. Gal žinai, kur ji yra?

— Sunkus tavo klausimas. Galiu duoti vieną patarimą. Neseniai girdėjau kalbant paukščius apie laimės obelį. Obelis esanti netoli nuo čia. Į kurią pusę, nežinau. Ji kiekvienam keleiviui pasako, kur yra jo laimė.

Audra padėkojo žuviai ir skubiai nuėjo jieskoti laimės obelies. Visur jieskojo, bet niekur nerado. Pavargęs atsisėdo po medžiu ir užmigo. Užmigęs sapnuoja: vaikšto jis po stebuklingą pasaulį, šalia jo eina žilas senelis, pasakodamas apie tos šalies laimingą gyvenimą ir nuvesdamas į laukus, kur žmonės aria ir sėja.

— Čia, — sako žilasis senelis, — yra laiminga artojų šalis. Jie laimę suranda tik per juodą darbą.

Parodē Audrai auksinius miestus, muziejus, bibliotekas. Ten buvo įvairių žmonių. Jie skaitė knygas, rašė, galvojo arba darė išradimus. Jų veidai buvo kupini rūpesčio ir tylūs.

— Šie žmonės yra amžini jieškotojai, — kalbėjo toliau žilasis senelis. — Bet šie žmonės daug laimi. Jų vardai minimi istorijų puslapiuose, o jų darbai gyvi, nemarūs.

Daug žilasis senelis pripasakojo, išvedžiojo po paslaptingas laimės piliis, aukso miestus, bet Audrai niekas nepatiko.

— Kelkis, kelkis, sūnau, gana miegoti, — kažkas jam stipriai pajudino pečius.

Audra pašoko, apsidairė, bet nebuvo nė gyvos dvasios. Šalia jo augo obelis, kurios šakos nukarusios žemyn ir apaugusios kerpėmis. Jam dingtelėjo į galvą mintis, ar tik nebus toji pati obelis, apie kurią kalbėjo žuvis.

— Sakyk, ar tu esi laimės obelis, kuri visiems parodo kelius į laimės šalį? — kreipėsi į ją Audra.

— Taip, — po ilgos pertraukos atsakė obelis ir sudrebėjo.

— Gerai. Aš esu nelaimingas keleivis. Padėk susirasti man laimę arba nurodyk kelius į jos šalį.

Bet šį kartą obelis tylėjo, kaip nebylė, ir nepratarė nė žodžio.

Audra supyko, kad obelis daugiau nekalba. Stipriomis rankomis išrovė ją su šaknimis, užsidėjo ant pečių ir nuėjo tolyn.

Grįžo Audra į tą patį mišką, kur užaugo. Bet nelaimė: nei atsi-skyrėlio, nei jo trobelės nerado. Audra dar labiau nusiminė. Pastebėję jį vėjai, apspito iš visų pusių ir klausinėjo, kur jis buvo išėjęs iš miško ir taip ilgai vaikščiojęs. Vėjai seniai jį išsirinkę savo valdovu. Priėjęs prie jo, Vakaris džiaugdamasis tarė:

— Debesys, perkūnai, žaibai ir mes, vėjai, pasižadame tavęs klausyti, o tu būki mūsų valdovu ir karalium!

Audra sutiko. Ir tuoj įsakė vėjams, perkūnui, žaibams ir debesi-sims užti ir dūkti, kiek jėgos leidžia. Audra, prisiminęs gerąjį atsi-skyrėlį ir nesurastą laimę, dar labiau nuliūdo ir pradėjo miškuose laužyti medžius, įsisukęs į sodžių griovė žmonių pastatus. Jūroje sukėlė bangas, skandino laivus. Ir taip atsirado audra.

ZUIKIS ILGAAUSIS

JONAS RŪTENIS

II. KATINO RUNCĒS MALŪNE

Pasaka eilėmis

Vos saulelē švito
Pro rūščius ūkus,
Iškeliavo zuikis
Į svečius kraštus.

Tempē jam vežimą
Liesos pelės tryš,
Vinguriavo kelias —
Pasakų žaltys.

Užsikoręs šaukē
Ant tvoros gaidys:
— Nieko mes nebijom,
Nieks nepabaidys!

Neliūdėk, zuikuti:
Auš nauji laikai —
Pamatysit, vyrai,
Pamatys vaikai!

O kiškėlis plumpsi
Purvinu keliu...
Taip norėtų būti
Laisvu zuikeliu.

Tik staiga ant kelio
Katinas — pašmaukšt —
Lyg koks ponas ima
Jis zuikelį klaust:

— Na, kur bekeliauji,
Kur besibastai?

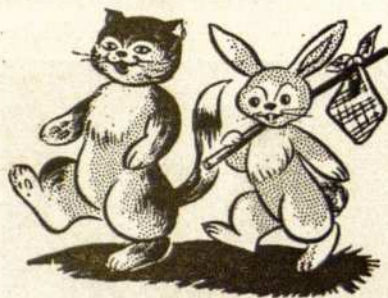
Akys apsiblause,
Kelią vos matai.

Ieškau aš, kur gaučiau
Gerą darbininką —
Stok tad į malūną,
Darbas jei patinka.

Sunkiai dirbt nereiks ten,
Bet netinginiuti,
Jei kasdien norėsi
Duonos kąsnį gauti. —

Kur zuikelis dėsīs,
Vargšui kas daryt,
Vien tik pagalvojęs
Ima seiles ryt.

Eis jis į malūną,
Katinui tarnaus,
Katinui nematant,
Gal net ir pasnaus.

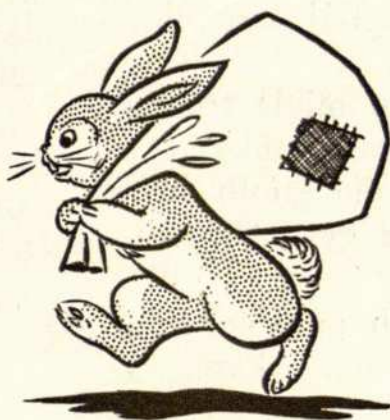
Vedas šeimininkas,
Runcė išdidus,
Naują darbininką
Į savus namus...

Skausmas veria širdį,
vien tamsi naktis,
O zuikeliui girdis:
Gieda vyturys!

— Aušt pavasarėlis,
Pievos sužaliuos,
Moja debesėliai,
Šaukia atgalios...

Bėga klaikios dienos,
Vasara, žiema.
Vis zuikelis vienas,
Nuobodi dalia...

Šaltas vėjas — draugas,
Vargas — jo sesuo,
Ar pavasarėlis,
Ar klampus ruduo.

Guodžiasi zuikutis,
Tempdamas maišus,
Nuo kaktelės braukdamas
Prakaito lašus.

Ponas Runcė storas,
Kaip bačka, brolyt,
O jau piktumėlis,
Net baisu sakyt.

Jei tik nepatiko,
Tuoį mur-mur-miau-miau
Ima šaukti, rėkti
Už vilkus baisiau.

Pats duonytę baltą
Valgo gabalais,
O zuikeliui kepa
Juodą su pelais.

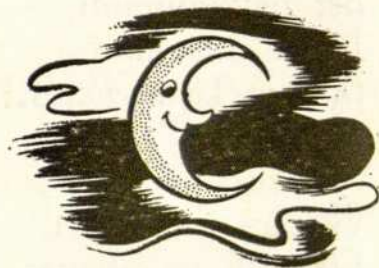
Iš savos šalelės
Kvepia medumi,
Čia tik vargo kelias,
Dygliai kruvini...

Ten miela trobelė,
Patalai pūky,
O čia guolis kietas,
Čia gyvent sunku.

Ten paukštelis laisvas
Dieną, vakare,

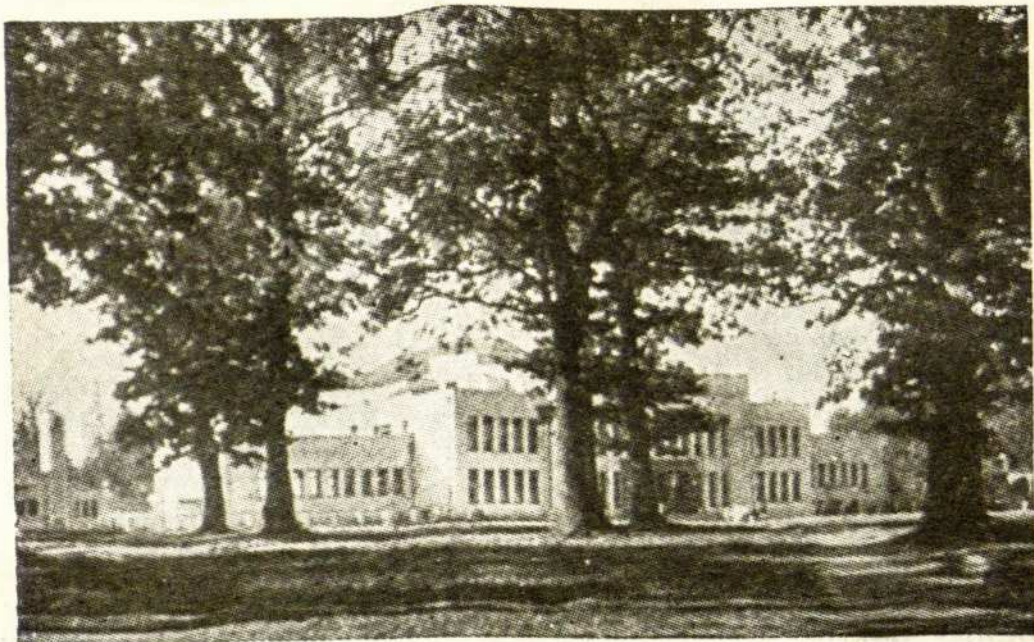
O čionai belaisvis
Runcės malūne.

Vėjui pasiguosti
Vien gali slapčia,
Tyliai pasiskūsti
Mėnesiui nakčia.

Žiū, dienele aušta,
Saulė jau rytuos,
Vėl vargų bernelį
Gegė užkukuos.

Dili-dili girmos,
Dili-dili-dan,
Per dienele dili —
Dili-dan-dan-dan...

Kūno Kultūros rūmai Kauno ažuolyne. Čia pat esančioje sporto salėje
vykdavo ir tarptautinės sporto varžybos.

NUOTYKIS SU PYPKE

JONAS MINELGA

Tėtis miestan iškeliaavo —
Nužingsniavo sau taku,
Tik užmiršo pypkę savo
Su riestuoju cibuku.

Ir tabako štai kapšiukas.
Kai pauostai, net saldu.
Tyliai kužda man kipšiukas:
— Trauk dūmelį vieną, du.

Traukiu dūmą, širdis sąla,
Traukiu antrą... Na, kas čia?
Akys raibsta, nosis bąla,
Ir sutemsta lyg nakčia.

Grindys, sienos ore sukas,
Šaukt, nei bėgti negaliu,
Pajuntu, kad jau kipšiukas
Mane lamdo po stalų.

Maigė šonus, tampė kojas,
Vos-ne-vos tik išsprukau,
Visą dieną ožius pjovęs,
Pasiryžęs sušukau:

— Niekados daugiau pypkelės
Nerūkysiu aš, oi ne!
Nei cibukas, nei dūmelis
Nesugundys jau mane.

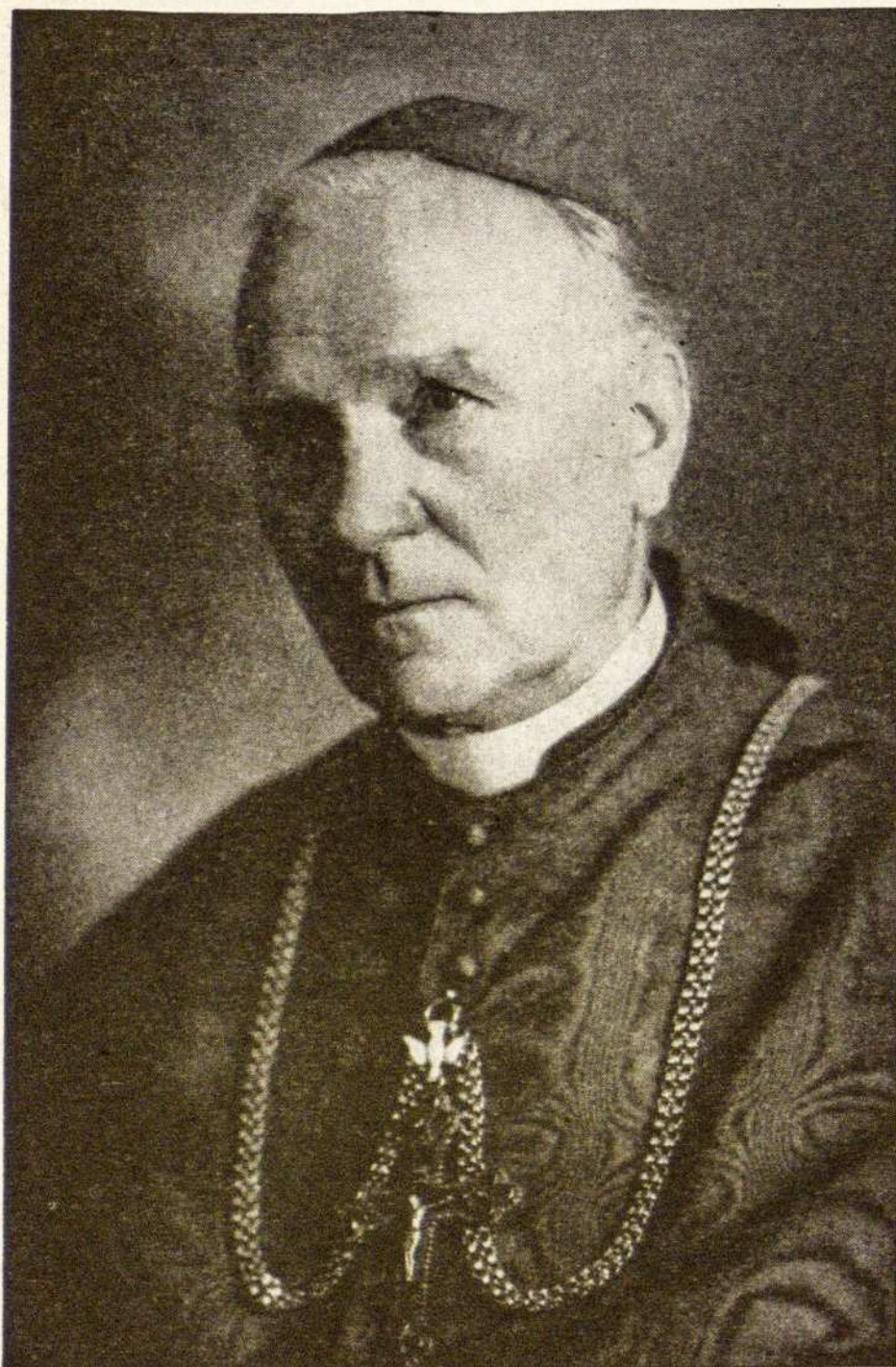
ARKIVYSKUPO JUOZAPO SKVIRECKO SUKAKTIS

Šių metų rugsėjo 18 dieną mūsų arkivyskupas Juozapas Skvireckas šventė savo 80 metų amžiaus sukaktį. Ta proga norime priminti mūsų jauniems skaitytojams, kad arkivyskupas J. Skvireckas mūsų tautos istorijoje stovi greta kitų didžiųjų ir garsiųjų mūsų vyskupų, kaip vysk. Merkelio Giedraičio, vysk. Juozapo Arnulfo Giedraičio, vysk. Motiejaus Valančiaus, vysk. Antano Baranausko, arkivyskupo Jurgio Matulevičiaus ir kitų. Daug gražių darbų yra atlikę arkivyskupas J. Skvireckas ir kaip profesorius, ir kaip vyskupas — pirmasis Lietuvos bažnytinės provincijos valdytojas, tačiau savo vardą jis padarė amžinu mūsų istorijoje savo didžiuoju darbu, trukusiu visą jo gyvenimą — Šventojo Rašto vertimu į lietuvių kalbą.

Tiesa, Šventasis Raštas pradėtas versti į lietuvių kalbą jau 16 amžiuje. Mažosios Lietuvos protestantai išsivertė visą Šventąjį Raštą į lietuvių kalbą jau 18 amžiuje, tačiau katalikams tinkamo vertimo ilgai neturėta. Pasitenkinta tik Evangelijomis. Naujojo Testamento vertimą parūpino ir išleido vysk. Juozapas Arnulfas Giedraitis 1816 metais. M. Valančius vertė Psalmes. Šventąjį Raštą vertė ir vysk. A. Baranauskas, tačiau nespėjęs to darbo atlikti, numirė. Pagaliau tik arkivyskupas Juozapas Skvireckas turėjo pakankamai kantrybės ir energijos išversti ir išleisti visą Šventąjį Raštą lietuvių kalba. Jis ne tik kruopščiai ir tiksliai išvertė, bet ir parengė reikalingus paaiškinimus. Tai didelis darbas, tai milžiniškas laimėjimas religiniu ir kultūriniu atžvilgiu. Tiesa, jau per penkis šimtus metų mes gyvename krikščionybės pasaulyje, bet Šventojo Rašto išvertimas buvo toks didelis darbas, kad per tą ilgą laikotarpį nebuvo atsiradę žmogaus, kuris visą tą darbą būtų vienas ištesėjęs. Net ir Mažosios Lietuvos protestantiškasis Šventojo Rašto vertimas, kuris buvo stipriai remiamas valdžios, yra daugelio asmenų sutelktinis darbas.

Visas Šventojo Rašto vertimas telpa šešiuose tomuose, kurių kiekvienas turi apie 700 puslapių.

Dabar arkivyskupas Juozapas Skvireckas gyvena Austrijoje, prisiglaudęs viename vienuolyne, gražiųjų Tirolio kalnų papėdėje. Ten neužmiršta ne tik Šventojo Rašto, rūpindamasis naujais leidimais, bet ir mūsų tautos kitų reikalų, svarbesnėmis progomis prabildamas į tikinčiuosius savo ganytojiškais laiškais, juos paguosdamas, ramindamas, žadindamas viltį ir pasitikėjimą Apvaizdos valia.

Jo Ekscelencija Arkivyskupas Juozapas Skvireckas

Arkivyskupas J. Skvireckas gimė 1873 m. rugsėjo 18 dieną Rimkūnų kaime, Pūnų valsč., Panevėžio apskrityje. 1891 m. baigė Panevėžio realinę gimnaziją ir įstojo į Žemaičių seminariją Kaune. Paskui studijavo Petrapilio Dvasinėje Akademijoje. 1899 metais įšventintas kunigu. Trumpai buvo vikaru Ukmergėje. Nuo 1900 metų paskirtas profesoriumi į Kauno kunigų seminariją Šventajam Raštui dėstyti. 1919 metais pakeliamas į vyskupus ir skiriamas Žemaičių vyskupo pavaduotoju. 1922 metais išrinktas Kauno universiteto ordinariniu profesoriumi. 1926 metais balandžio 5 dieną paskirtas pirmuoju Kauno arkivyskupu ir Lietuvos bažnytinės provincijos valdytoju — metropolitu. 1931 metais popiežius jam suteikė savo rūmų prelado titulą.

PO TĒVYNĒS *DANGUMI*

TYTUVĒNAI

A. BENDORIUS

Žemaičių pakraštyje, tarp Raseinių ir Šiaulių miestų, yra garsi visoje Lietuvoje stebuklinga vietovė Šiluva. Tačiau šį kartą susipažinsime ne su pačia Šiluva, bet su jos labai gražiu kaimynu — Tytuvėnais.

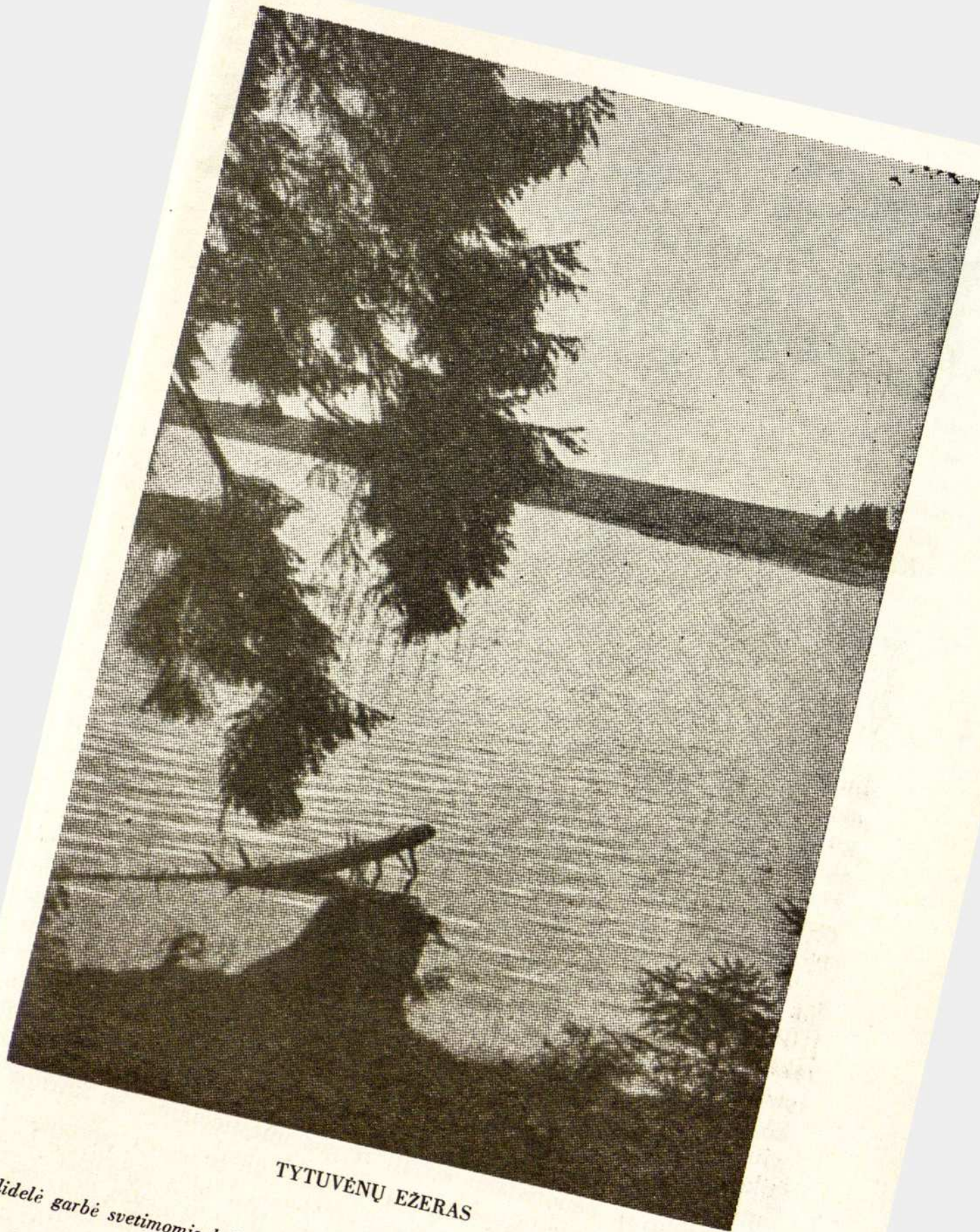
Tytuvėnų bažnytkaimis yra už 8 kilometrų tiesiai į šiaurę nuo Šiluvos. Tas vietovės jungiąs kelias eina per didelį mišką, kuris Tytuvėnus supa iš pietų ir rytų, o Šiluva lieka to paties miško pietiniame pakraštyje. Dėl to ir sakome tuos miestelius esant kaimynais.

Tytuvėnai yra visai mažytė vietovė: bažnyčia ir keliolika sodybų, tačiau plačiai yra žinoma savo gamtos gražumu. O tą gražumą sudaro aukštos kalvos, gilūs slėniai, miškas ir keturi ežerėliai. Didžiausias iš jų yra Gauštvinis. Tai jau ne ežerėlis, bet tikras ežeras. Tik jis kiek atokiau nuo Tytuvėnų, už kelių kilometrų nuo jų į šiaurę. Į Gauštvinio vieną galą įteka Šimšė, o iš kito galo išteka Dubysos intakas Grižuva. Kiti du ežerėliai vadinasi Gylis ir Epušis. Jie lyg mėlynos milžinų akys tyvuliuoja apsupti miškais apaugusių kalnelių.

Dėl savo gamtos gražumo Tytuvėnai laisvoje Lietuvoje buvo mėgiami kaip rami, patraukli vasarvietė. Ir pasiekti Tytuvėnus patogus, nes jie netoli geležinkelio.

Seniau Tytuvėnuose buvo bernardinų vienuolynas. Jo rūmai išlikę ligi mūsų dienų. Gražu ir įvairu mūsų tėvynėje. Ten ir mažiausia vietovė turi savo praeitį, savo istoriją, kuri yra ne tik tos vietos istorija, bet kartu ir dalelė mūsų tėvynės grožio ir mūsų tautinės dvasios.

Daug grožybių yra pasaulyje, bet nieko nėra brangesnio už gimtąjį namelį mūsų Tėvynėje.

TYTUVĖNŲ EZERAS

Ne didelė garbė svetimomis kalbomis kalbėti, bet didelė gėda savosios gerai nemokėti.

1953, LAPKRITIS

Tokia buvo LIETUVA

VACLOVAS ČIZIŪNAS

DU BROLIAI VALDOVAI

Tęsinys

Kovos su Ordinu

Tą pačią 1345 metų žiemą, kai Kęstutis su Algirdu perėmė visą valdžią Lietuvoje, iš vakarų artėjo didelė grėsmė Lietuvos valstybei: vokiečių Ordinas, prisirinkęs daugybę svečių talkininkų, ištraukė į žygį prieš Lietuvą. Krikščionių talkininkų tarpe buvo net Čekų ir Vengrų karaliai, dideliais būriais savųjų karių vedini.

Sunkus buvo kunigaikščio Kęstučio uždavinys: susitaręs su broliu Algirdu, jis gavo valdyti beveik visas *lietuviškasias valstybės žemes — vadinamąją Trakų kunigaikštystę, Žemaičius ir Palenkę* — ir ginti jas nuo priešų — kryžiuočių ir lenkų. Vos tik broliams pasiskirsčius valdžią, tuojau užklupo juos pavojus: neprašyti svečiai veržėsi į Lietuvą, degindami pakely kaimus ir mažas pilaites, žudydami gyventojus ir grobdami jų turtą. Jau atrodė, kad lietuvių tautai užėjo pačios sunkiausios dienos, o gal ir pražūtis...

Algirdas ir Kęstutis tačiau nelaukė, kad priešas įsiveržtų į krašto gilumą. Lietuvių karių būriai, apėję kryžiuočius iš šono, įsibrovė į Prūsų šalį ir ėmė užpuldinėti mažus miestelius ir kryžiuočių maisto bei ginklų sandėlius. Kryžiuočių Ordino magistrui pasirodė, kad jau visa lietuvių kariuomenė atsidūrusi užnugaryje, Prūsuoje, tad jis įsakė saviškiams trauktis atgal, tikėdamasis sumušti įsibrovusius lietuvius. Tačiau koks buvo kryžiuočių nusivylimas, kai jie niekur neužtiko lietuvių! O tuo pačiu metu Algirdas su Kęstučiu puolė Livoniją, apgulė Rygą, smarkiai nusiaubė visą plačią apylinkę. Tačiau Lietuvos valdovai, nenorėdami kenkti Rygos miestiečiams, su kuriais geruoju gyveno, miesto neėmė ir pasitraukė atgal.

Ordino svečiai, nusivylę nepasisekusiū žygiu, išsiskirstė kas sau namo. Kryžiuočių Ordino vyresnybė apkaltino magistrą dėl nesėkmės, paskelbė jį pamišėliu, pašalino iš vietos ir uždarė nuošalioje pilyje.

Naujasis kryžiuočių magistras suprato, kad Lietuvos valstybė tebėra stipri ir dviejų valdovų valdoma ir kad vienu, nors ir dideliu,

žygiu jos negalima nukariauti. Tad ryžosi ją silpninti kitokiais būdais. Per eilę metų išilgai visą Lietuvos pasienį su Prūsais išaugo daug naujų kryžiuočių pilių. Tose pilyse budėjo stiprios įgulos. Iš tų

Senovės pilis.

V. K. Jonyno medžio raižinys.

iš Vokietijos, Prancūzijos, Anglijos ar kitų kraštų. Tada kryžiuočiai stropiai pasirengdavo žygiui į Lietuvą ir puldavo žymiai didesniais būriais. Prieš tai kryžiuočiai pasiūsdavo į Lietuvą šnipus, apsimetusius pirkliais, elgetomis ir panašiai. Šnipai susižymėdavo lietuvių gyvenamas vietas — pilis ir kaimus, kelius ir brastas (brasta — sekli

pilių kryžiuočiai puldavo artimesnes Lietuvos sritis nerečiau, kaip du kartus per metus. Puldami kas kartą vis kitas vietas, kryžiuočiai stengdavosi išgriauti lietuvių piliis, išdeginti kaimus ir išžudyti jų gyventojus, kad liktų tuščia be gyventojų žemė. Tada vokiečiai traukdavo į tokią ištuštėjusią sritį su savo meisteriais ir darbininkais ir statydindavosi čia sau naują pilį. Tokių gilyn į Lietuvą įsiskverbusių pilių ypač daug buvo abipus Nemuno.

Didesni kryžiuočių puolimai būdavo ypač tada, kai Ordiną aplankydavo kokie žymūs svečiai

vieta upėje ar ežere, kur galima bristi pėstiams ir raiteliams) ir sugrįžę atgal teikdavo žinias kryžiuočių vyresnybei.

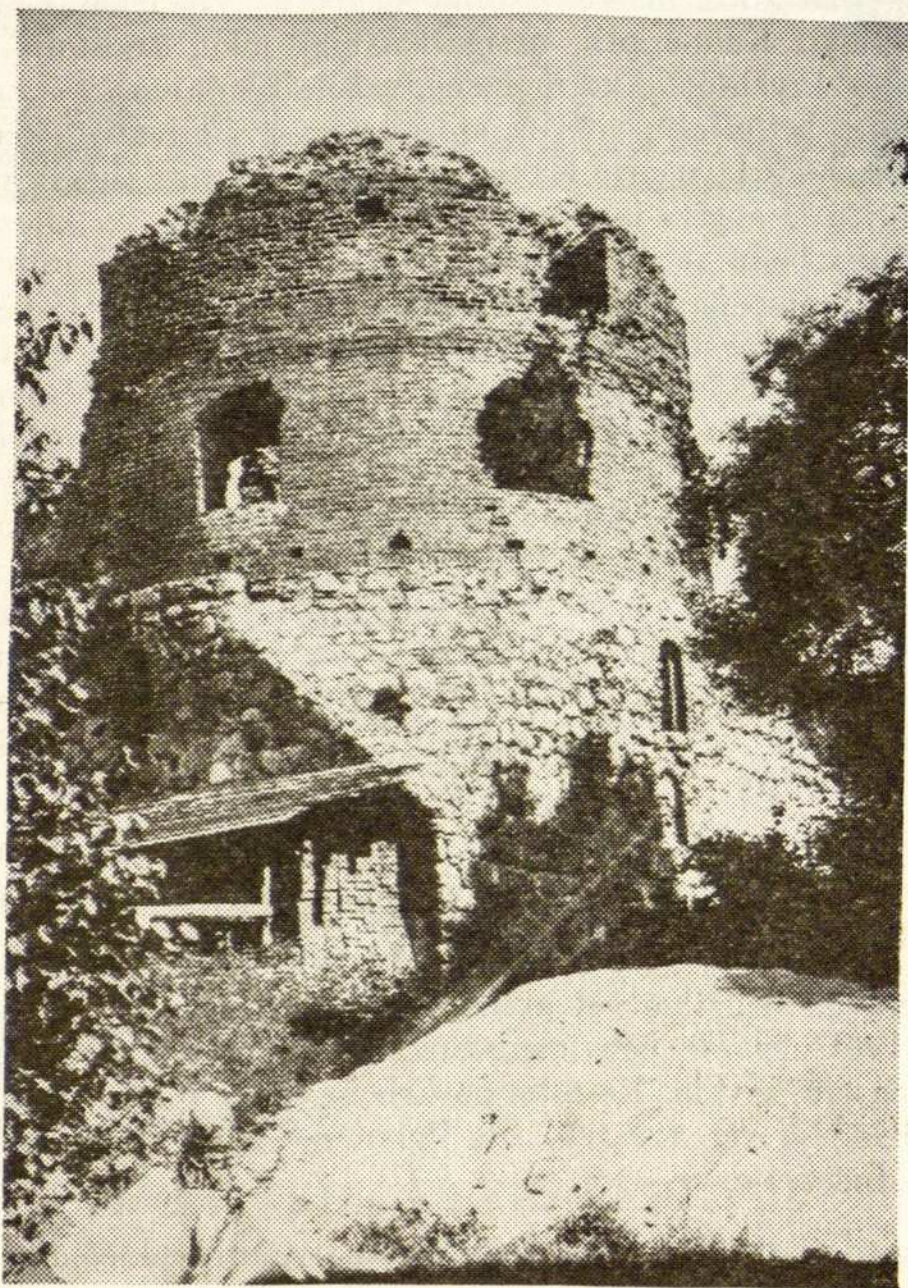
Be tokių nuolat kasmet rengiamų puolimų (vasarą, kai keliai ir takai miškuose iždžiūsta, žiemą, kai buvo žygiuojama užšalusiu upių ar ežerų ledu) dar būdavo ir netikėtų, bet kada pasitaikančių, puolimų. Juos rengdavo plėšikų gaujos, susidariusios iš miestų ir miestelių tinginių ir vagių. Jiems nerūpėdavo nei Ordino sumanymai, nei sutarimos su Lietuva paliaubos. Jie bet kada vykdavo į Lietuvą žudyti ir plėsti žmonių. Patys kryžiuočiai juos vadino plėšikais, tačiau jų žygių nekliudydavo, net siundydavo ir gerokai padėdavo jiems.

Klaikus būdavo tokių puolimų vaizdas. Naktį ar anksti rytą padangė vienur ar kitur nušvisdavo gaisrų ugnimis. Staigaus puolimo išgązdinti, gyventojai bėgdavo slėptis į artimesnes pilies, o kur jų nebuvo — į miškų tankumynus. Vargas tiems, kurie nesuskubdavo pasislėpti: tie žūdavo nuo užpuolikų kardų ir jėčių, o jų turtas tekdavo priešui arba ugniai. Nuo keliolikos plėšikų buvo netaip sunku pasprukti bent užpultųjų kaimynams, bet nuo didelių kariuomenės būrių ir tai buvo nelengva. Sudeginę kaimą ar pilaite, kryžiuočiai žygiuodavo jieškoti pasislėpusiųjų: apsupdavo ratu kurią miško dalį ir, lyg medžiotojai, eidami į priekį, siaurindavo apsupimo ratą. Jei rasdavo pasislėpusius žmones, juos visus išžudydavo, nepasigailėdami nei vaikų, nei moterų, nei senelių.

Bet kartais atsitikdavo ir kitaip. Žygiuodami miškais ir pelkėmis pasislėpusių jieškoti, užpuolikai patekdavo į klampias balas, iš kurių jau nebegrįždavo: vieni nugarmėdavo į gelmes su savo žirgais ir prisiplėštu turtu, kiti žūdavo nuo lietuvių strėlių ir kardų.

Tokius puolimus vokiečiai vadindavo “kelionėmis” (Reisen, senoviška vokiečių kalba — reysa). Puolimai būdavo staigūs ir trumpi. Savaite ar pusantros siautėję lietuvių žemėje, vokiečiai grįždavo atgal, belaisviais vedini ir galvijų bei arklių bandas varydamiesi. Ilgiau išbūti Lietuvoje priešams būdavo sunku. Mat, kraštas, kasmet puolamas ir naikinamas, buvo retai gyvenamas, tad ir išsimaitinti jame ilgiau delsiant nebuvo lengva. O išbadėjusiems ir nusilpusiems priešams lietuviai, atsipeikėję nuo staigaus puolimo, mokėdavo tinkamai atsilyginti.

Nemunas kryžiuočiams buvo labai svarbus kelias skverbti į šalies gilumą. Žiemą jie keliaudavo jo ledu, vasarą — leisdavosi plaukti laivais. Abi kovojančios pusės — lietuviai ir vokiečiai — gerai suprato šios didžiausios Lietuvos upės reikšmę ir stengėsi statyti jos krantuose juo daugiau pilių ir atvirkščiai — griauti priešų jau pastatytąsias. Tad žiauriausios kovos dėl pilių valdymo ir vyko kaip tik išilgai Nemuno krantų.

Kauno pilies griuvėsiai, išlikę iki mūsų laikų.

Stipriausia anais laikais lietuvių pilis Nemuno pakrantėje buvo *Kaunas*. Ji stovėjo nuo giliosios senovės laikų Nemuno ir Neries santakoje. Ši pilis buvo labai patogi lietuvių kariuomenei rinktis, nes stovėjo pačių patogiausių kelių sankryžoje. Tačiau vokiečiams ji buvo kaip krislas akyje: juk ji trukdė visus jų žygius į Lietuvos gilumą, Vilniaus ir Ukmergės kryptimis. Lietuvos valdovai, suprasdami Kauno pilies svarbą, ją perstatinėjo ir kaip įmanydami stiprino.. Kauno pilis tais laikais buvo apsupta augštomis akmeninėmis sienomis su bokštais. Daug kartų kryžiuočiai mėgino paimiti šią pilį, bet jiems tatau nesisekė.

Pagaliau 1362 metais Ordino magistras Vinrichas Kniprode ryžosi užvaldyti Kauno pilį, nesigailėdamas jokių nuostolių. Surinkęs visą Prūsų kryžiuočių kariuomenę, pasitelkęs Livonijos kryžiuočius ir daugybę svetimšalių riterių, anksti pavasarį laivais Nemunu ir keliais keliais atžygiavo prie Kauno ir apsupo šią pilį iš visų pusių. Apkasę grioviu ir augšta kuolų tvora nuo vienos upės iki kitos, kryžiuočiai tikėjosi badu ir nuolatiniais puolimais išvarginti pilies gynėjus ir priversti juos pasiduoti. Du mėnesius kryžiuočiai laikė apsiautę Kauno pilį, daužė jos sienas tam tikrais prietaisais (*tarana*) ir kartas nuo karto mėgino įsiveržti į jos vidų, lipdami kopėčiomis ant jos sienų ir kapodamiesi tenai su jos gynėjais, ir vis neįstengė palaužti šiųjų narsumo ir patvaros. Nors puolikų žuvo didelė daugybė, bet ir gynėjų jėgos išseko: jų teliko vos 36 vyrai. Pilies viršininkas, Kęstučio sūnus Vaidotas, ryžosi su šiais vyrais paskutiniam žygiui: kai priešai vieną dieną jau brovėsi į pilies vidų per griūvančią sieną, narsūs lietuviai, uždegę medines pilies trobas, atidarė pilies vartus ir puolė kartais kirstis kelią į laisvę per priešų eiles. Neįstengė lietuvių narsuolių sauja nugalėti tūkstančiais juos apgulusių priešų ir visi pateko į nelaisvę.

Kryžiuočiai, džiūgaudami ir giesmes giedodami, sugriovė pilį ir sugrįžo atgal namo. Šį savo žygį jie plačiai išgarsino, kaip didžiausią karinį laimėjimą.

Lietuviai neužilgo vėl pradėjo pilies statybą. Kitais metais kryžiuočiai vėl užpuolė nebaigtą statyti Kauno pilį, ją sugriovė ir jos vietoje pastatė savąją. Kęstutis po kelerių metų ją sugriovė. Kryžiuočiai mėgino ją vėl atstatyti, bet ilgiau neišsilaikė joje, nes ji buvo per toli Lietuvoje.

Algirdas su Kęstučiu negalėjo atsilyginti vokiečiams puolimu už kiekvieną puolimą. Tačiau už Kauno ir kitų pilių prie Nemuno išgriovimą buvo atkeršyta smarkiu žygiu Karaliaučiaus link. Kryžiuočiai pasitiko lietuvius ties *Rudavos* bažnytkaimiu. Mūšyje žuvo kryžiuočių kariuomenės vadas ir daug riterių. Tačiau ir lietuviai turėjo truktis atgal.

Tik po septynerių metų po to žygio (1377 m.) kryžiuočiai vėl išsirengė į žygį Lietuvon. Šį kartą didelė kryžiuočių kariuomenė pasiekė Trakus ir Vilnių. Šias pilies apsiautę, naikino plačias apylinkes. Kęstutis įsakė savo kariams pulti priešus visur, kur jų bus maži būreliai. Kryžiuočiai ėmė trauktis. Pakelėse įrengti ju maisto sandėliai jau buvo lietuvių sunaikinti, tad kryžiuočiams teko badauti. Visur juos tykojo mirtis nuo bado, šalčio ir lietuvių ginklų. Iš šio didelio karo žygio tik menki kryžiuočių kariuomenės likučiai tesugrįžo namo.

GĒLIŲ AŠ NEPADĒSIU

MILDA SKUČAITĒ

Ant tavo, Mama, kapo
Gėlių aš nepadėsiu,
Tik svetimoj šalelėj
Maldeleį sukalbėsiu.

Prie tavo, Mama, kapo
Aš neatsiklaupsiu,
Tik vargų šalelėj
Ašarėles brauksiu.

Prie tavo, Mama, kapo
Vėjelis padejuos,
O aš našlaitėlė —
Sibiro laukuos...

ŠVEICARŲ LAISVĖS LEGENDA

Prieš daugel metų šveicarai buvo patekę Austrijos valdžion. Kraštą valdė karaliaus atsiųsti valdininkai, vietininkais vadinami. Kai kurie jų buvo labai nedori ir pikti žmonės. Ypač nedorybėmis ir skriaudomis buvęs pasižymėjęs Gesleris. O šveicarai, tie kalnų gyventojai, nuo senų laikų buvo pamėgę laisvę. Vieni jų medžiojo kalnuose žvėris, kiti ganė savo bandas, tretį žvejojo ežeruose ar augino javus ir daržoves savo nedideliuose laukeliuose. Tie ramūs ir dori žmonės labai nekontė neteisingos valdžios ir nedorų valdininkų.

Kalnuose gyvena drąsus medžiotojas Vilius Tellis. Jis jautėsi laisvas savo kalnuose ir nenorėjo niekam lenktis.

Tuo tarpu Gesleris, norėdamas parodyti savo neribotą valdžią, buvo išleidęs daug žiaurių ir neteisingų įstatymų ir įsakymų. Jis vienoje vietoje, kur susikerta keliai, buvo pakabinęs savo skrybėlę ir rei-

kalavo, kad visi praeinantieji tai skrybėlei nusilenktų. Kad tas įsakymas būtų vykdomas, buvo pastatytos sargybos. Tačiau šveicarai bjaurėjosi tokiu beprotišku įsakymu. Nenorėdami savęs pažeminti, jie aplinkiniais keliais pralenkdavo tą kryžkelę, kad tik nereikėtų vykdyti to įsakymo.

O Vilius Tellis, kuris gyveno kalnuose, to įsakymo nežinojo. Vieną rytą su savo mažu sūneliu jis ėjo į kaimą ir kryžkelėje nenusilenkė skrybėlei. Sargyba jį sulaikė. Tellis priešinosi, aiškindamas, kad skrybėlei jis niekada nesilenksias, nors toji skrybėlė būtų ir paties valdovo.

Tuo tarpu pro šalį jojo pats Gesleris. Jis išgirdo trukšmą ir Tellio ginčą su sargybiniais.

— Kas čia per trukšmas? — paklausė Gesleris.

— Šis žmogus, Vilius Tellis, nenori nusilenkti jūsų skrybėlei, — atsakė kareivis.

— O tu esi Vilius Tellis, — prašneko valdovas, su savo palydovais prijojęs arčiau. — Girdėjau, kad tu esi geriausias šaulys visoje šalyje. Ar tai tiesa?

— Aš šaudžiau prie daugelio gerų žmonių, — kukliai atsakė Tellis.

— Norėčiau išbandyti tavo mokėjimą. Jeigu pataikysi į taikinį, kurį tau nurodysiu, galėsi keliauti sau laisvas, — pasakė Gesleris.

— Mielai, — atsakė Tellis. — Kur yra jūsų taikinis?

— Ar tai tavo sūnus? — rodydamas berniuką, paklausė Gesleris.

— Taip.

— Ar jis drąsus?

— Taip manau.

— Gerai. Jis galės tau pagelbėti. Tegul jis atsistoja prie ano storo ąžuolo. Padėk tą obuolį ant jo galvos. Ir jei vienu šūviu pataikysi į obuolį, galėsi keliauti laisvas.

Žiaurusis valdovas šypsojosi tai sakydamas, o jo kareiviai išsigando.

— Tamsta man įsakai šauti į mano sūnų, — suriko Tellis. — To aš nedarysiu.

Berniukas tačiau neišsigando. Žiūrėdamas tėvui į akis, jis tarė: — Tėve, aš stovėsiu tiesiai ir ramiai. Tu visada pataikai į taikinį. Aš žinau, tu pataikysi ir į obuolį.

Drąsus berniukas priėjo prie Geslerio ir iš jo rankų paėmė obuolį. Paskui nuėjo prie ąžuolo, atsistojo ir užsidėjo obuolį ant galvos.

— Tėve, esu pasiruošęs, — tarė berniukas.

Vilius Tellis išsitraukė dvi strėles iš makšties: vieną užsikišo už diržo, o kitą įsidėjo į lanką. Gerai įtempė lanką, nutaikė ir paleido.

Strėlė nuzvimbė ir pataikė. Obuolys nukrito peršautas per patį

vidurį. Berniukas atbėgo pas tėvą, kuris jį apkabino savo stipriomis rankomis.

— O kam tu užsikišai antrąją strėlę už diržo? — teiravosi Gesleris. — Pasakyk ir gali eiti be baimės.

— Antroji strėlė buvo skirta tavo širdžiai, jei pirmoji būtų palietusi mano sūnaus plaukus, — žiūrėdamas Gesleriui į akis atsakė Tellis.

Gesleris sudrebėjo nuo tų drąsių žodžių.

— Suriškite tą žmogų ir įmeskite į stipriausią kalėjimą mano pilyje už ežero.

Kareiviai griebė Tellį, surišo ir atvilko į valtį ežero pakraštyje. Tačiau besiiriant per ežerą, pakilo didelė audra. Sutemo, kaip naktį, o didelės bangos mėtė valtį, kaip skiedrutę. Kareiviai nebegalėjo valties suvaldyti.

Tada vyresnysis kreipėsi į Tellį:

— Tu esi geras irklotojas ir šį ežerą geriau pažįsti už mus. Jei tau atrišime rankas, ar padėsi mums išsigelbėti iš audros?

— Taip, — atsakė Tellis.

Tada kareiviai perpjovė virves, kuriomis buvo surištas Tellis. Pasijutęs laisvas, jis tuoj griebė irklus. Gerai pažindamas ežerą ir apylinkes, jis netrukus prisiyrė prie kranto. Tačiau audra dar nebuvo nurimusi. Tellis greitai pagriebė savo lanką, šoko ant kranto, o valtį stipriai pastūmė atgal į ežerą.

— Laikykit jį! užmuškite jį! — šaukė kareivių vyresnysis.

Tačiau buvo per vėlu: Vilius Tellis jau buvo dingęs krūmuose.

Netrukus prieš neteisingus ir žiaurius valdovus sukilo visa šveicarų tauta. Vilius Tellis pats nušovė Geslerį. Griuvo kalėjimų sienos, kalinusios nekaltus žmones. Šveicarai karą laimėjo. Visur plevėsavo laisvės vėliavos, o apie narsųjį Vilių Tellį buvo sudėtos legendos. Vėliau jam pastatė paminklą, sako, toje vietoje, kur jis nušovė obuolį nuo savo sūnaus galvos.

Iš svetimų šaltinių lietuviškai parašė

Raimundas Žičkus, So. Boston, Mass.

ANTRAS LAIŠKAS APIE ARGENTINĄ

Argentinos respublika yra nepriklausoma nuo 1816 metų liepos mėn. 9 dienos. Jos vėliava — mėlyna su balta juosta viduryje. Ji pirmą kartą suplevėsavo 1812 metais. Argentinos himno autorius yra Vicente Lopez y Planes.

Argentina rubežiuojasi su Čile, Bolivija, Paragvajumi, Brazilija ir Uragvajumi. Rytuose — Atlanto vandenynas, pietuose — Pietų Lediniuotasis vandenynas. Klimatas labai įvairus. Šiaurės tropikų srityse auga dideli miškai. Yra kalnuotų vietų, lygumų ir upių užliejamų slėnių. Gausu ganyklų ir javams auginti tinkamų sričių. Žemės turtų yra taip pat begalės: žibalo versmės, geležies, švino, vario, cino, aukso, sidabro ir kitokių metalų kasyklos. Tie turtai dar nėra pakankamai išnaudojami. Tik paėmus valdžią energingam J. D. Peronui, planingai plečiama sunkioji pramonė, keliamas žemės ūkis, rūpinamasi švietimu, specialistų paruošimu. Jau vykdomas antrasis penkmečio planas. Plačiai panaudojamos mašinos žemės ūkyje, nors jų reikia labai daug įsivežti iš užsienio.

Kasmet apsėjami nauji žemės plotai, nusausinamos pelkėtos derlingos vietos. Argentinoje auginama įvairių javų. Pagal skelbiamus duomenis Argentinoje apsėjami javais toki plotai: kviečiais 6,66 milijonai hektarų, kukuruzais 3,61 mil. ha., linais 1,9 mil. ha., rugiais 1,94 mil. ha., avižomis 1,57 mil. ha. miežiais 1,37 mil. ha. Be to dar auginamos cukrinės nendrės, vata, vynuogės, tabakas, ryžiai, saulėgrąžos, kurių surenkama šimtai tūkstančių tonų sėklų ir iš jų gaminama valgomoji alyva.

Idomu, kad kartu su ūkio gerovės kilimu kyla ir dvasinė kultūra. Pradžios mokyklų priskaitoma apie 16.000 su dviem milijonais mokinių. Paskui eina gimnazijos, institutai, komercijos mokyklos, meno institutai, muzikos konservatorijos, žemės ūkio mokyklos, pramonės mokyklos, amatų mokyklos, net mokyklos neregiamis ir nebyliams. Argentina turi 6 universitetus su 27 fakultetais, kuriuose dėsto daugiau negu 1500 profesorių. Tūkstančiai lietuvių vaikų lanko šias mokyklas. Nemaža yra lietuvių kilmės mokytojų. Kordobos universitete yra lietuvis profesorius A. Krapavickas. Bibliotekų tinklas yra didelis ir vis dar plečiamas.

Kitą kartą pakalbėsiu apie kitus dalykus.

Nijolė Papečkytė, Rosario, Argentina.

VASARIO 16 GIMNAZIJA KELIASI Į SAVO RŪMUS

Lietuviškoji Vasario 16 gimnazija, kuri iki šiol dirbo Diepholze, keliasi į nupirktuosius savo namus. Skubiai vykdomi būtiniausi remonto darbai, statomi barakai bendrabučiui ir virtuvėms, telkiamos reikalingos lėšos.

Didelę paramą gimnazija gavo iš Šveicarijos Raudonojo Kryžiaus — tai 20,000 markių dovana. Už tuos pinigus bus nupirkta lovų, spintų, kėdžių ir stalų. Gimnazija labai laukia paramos iš savo brolių lietuvių, įsikūrusių Amerikoje ir kitose turtingesnėse šalyse. Pagalbos šaukiasi ir kitos vargo mokyklos, kurių yra beveik kiekvienoje lietuvių kolonijoje Vokietijoje ir kurių padėtis yra labai sunki.

— Medellino mieste, Kolumbijoje, veikia šeštadieninė lietuviška mokykla. Dirba Jonas Totoraitis.

Palaksčius skanu valgyti

LAIŠKAI Redaktoriui

LAIŠKAS IŠ LENKIJOS

Kaip pasiilgstama lietuviško žodžio ir kaip tas žodis branginamas ten, kur jis labai retas svečias, matome iš šio jautraus laiško, gauto iš Lenkijos:

...Gavome iš Jūsų mums taip brangų siuntinį, už kurį širdingiausiai Jums dėkojame. Jūsų „Eglutė“ yra labai įdomiai ir turingai redaguojama, medžiaga vykusiai parinkta. Iš šio laikraščio gali daug ko pasimokyti ne tik vaikas, bet ir suaugęs žmogus. Laikraštelyje yra išlaikyta grynai lietuvių dvasia, kas yra labai svarbu lietuviams toli nuo tėviškės.

Malonu prisiminti kūdikystės dienas, pamatyti tas gatves ir takelius, kuriais kadaise žmogus vaikščiojais. Jūsų „Eglutė“ suteikė mūsų namams daug džiaugsmo ir malonumo.

Būtumėm labai dėkingi, jei laikas nuo laiko gautumėm bent vieną numerį „Eglutės“ ar šiaip kokią lietuvišką knygą grynai tautinio turinio, neliėčiančią politikos.

Prašytume, jei rasit galimu, išsiųsti mums trūkstamus „Eglutės“ numerius. Kad tos gražios knygelės greit nesusidėvėtų, noriu surišti jas į knygas ir aptaisyti kietu viršeliu.

Baigdami linkime mūsų „Eglutei“ tolimesnės sėkmės. Atsisveikiname su lietuvišku „Padėk, Dieve.“

Rolow Piotr, Gdynia

„EGLUTĖ“ GIMTADIENIUI

Šarūnas Valiukėnas iš Čikagos atsiuntė mums 3 dol. ir šį gražų laiškutį:

Mūsų kaimynė Danguolė Sukelytė, Sv. Jurgio parapijinės mokyklos, Chicagoje, II-ojo skyriaus mokinė, rytoj švenčia savo septintąjį gimtadienį. Mes, trys broliukai: Šarūnas, Dainius ir Gintaras, sveikindami ją jos gimimo dienoje, kaip dovaną užsakome jai mieląją „Eglutę“ ir prašome ją siuntinėti vienus metus, pradedant šiuo rugsėjo mėn...

Iš anksto dėkojame.

Visų trijų vardu

Šarūnas Valiukėnas.

KNYGU LENTYNA

PO RAGANOS KIRVIU

“Po raganos kirviu” yra nauja Jurgio Jankaus pasaka. Tai ištisa knyga, turinti 102 puslapius. Joje pasakojama drąsaus berniuko Jakamučio kova su pikta ragana, apsigyvenusia didelėse pelkėse. Tas Jakamutis yra toks berniukas, kuris ne tik supranta paukščių ir gyvulių kalbą, ne tik pažįsta kiekvieną miško augalėlį, paukštelį ar gyvūnėlį, bet jis ir nepaprastai myli juos, o dėl to ir pats yra tų gamtos padarų mylimas.

Kai pelkių ragana pradeda lankyti jo miške prie Nevėžio ir skriausti paukštelių, Jakamutis pradeda kovą su ja. Tačiau ragana jį pagrobia ir rengiasi iškepti ir suvalgyti. Bet Jakamučiui pavyksta išsivaduoti. Jam pasiseka laimėti raganos dukters palankumą, ir jos padedamas jis laimi. Ir pati raganiukė jo įtakoje tampa gera mergaite.

Pasaka traukia skaitytojus tuo, kad čia tikrovėje negalimi dalykai pasidaro galimais, kad išnyksta riba tarp tikrų dalykų ir tik norimų atsitikimų. Ir šioje pasakoje Jakamutis moka vaikščioti medžių viršūnėmis, susidraugauti su paukšteliais ir kitokių dalykų padaryti, kurių paprasti vaikai padaryti negalėtų. Tokiu būdu ir pats Jakamutis tampa pasakišku didvyriu, kurio žygius nuo pat pirmo puslapio sekame su nepaprastu smalsumu ir įdomumu. Jurgis Jankus savo gyvu pasakojimu moka taip patraukti skaitytoją, kad pradėjęs skaityti, negali nuo knygos atitraukti tol, kol pabaigi.

Knygą išleido “Gabija”, Brooklyne, 1953 metais. Kaina \$1.50. Iliustravo ir viršelį nupiešė dail. B. Vilkutaitytė - Gedvilienė.

ANOJ PUSĖJ EŽERO — tai Pulgio Andriušio apysakų knyga, 1947 metais laimėjusi Liet. Raudonojo Kryžiaus premiją. Antrąją laidą išleido “Gabija”, 102 psl., kaina \$1.50. Tai puikūs Lietuvos gamtos ir kaimo vaizdai, žinoma, įkandami tik paugiesniems, jau mokantiems literatūra grožėtis.

ORA PRO NOBIS — Jurgio Gliaudos premijuotas romanas, vaizduojąs Lietuvos gyvenimą pirmosios bolševikų okupacijos metu, jau išėjo iš spaudos. Knyga iliustruota dail. V. K. Jonyno ir gražiai išleista. Išleido Draugo Bendradarbių Klubas Čikagoje, 1953 m., 448 psl., kaina 4 dol. Šią knygą gali lengvai paskaityti ir vyresnieji “Eglutės” skaitytojai.

TU IR JI — knyga apie jaunuolio santykius su mergaite. Skirta jaunimui. Parašyta garsaus jėzuito Hardy Schilgen. Į lietuvių kalbą išvertė jėzuitas A. Bieliūnas. Pirmą kartą ji išleista Lietuvoje. Čia turime jos antrąjį leidimą. Išleido Tėvai Jėzuitai Čikagoje, 1953 m., 212 psl., kaina \$2.

ŠV. PRANCIŠKAUS VARPELIS mini 30 metų sukaktį. Spalio mėnesio numeris skirtas šiai sukakčiai prisiminti. Šis religinio ir patriotinio pobūdžio mėnesinis žurnalukas dešimtis metų ėjo laisvoje Lietuvoje. Kartu su pranciškonais, Lietuvai laisvės netekus, jis perkeltas į Ameriką ir čia varo prieš 30 metų pradėtąjį gražų darbą. Jame randame religinių ir kitokių įdomių pasiskaitymų ir žinių. Dabar Varpelį redaguoja T. Modestas Stepaitis.

Atsiųsta paminėti nauji *Ateities, Mergučio, Laiškai Lietuviams, Tėviškėlės* numeriai.

TRUPUTĮ PAGALVOK

NR. 8 UŽDAVINIŲ ATSAKYMAI

I. Statmenai — Čiurlionis. Gulsčiai: 1 Čilė, 2 Ilgiai, 3 Urbšys, 4 rudmėsės, 5 lazdynas, 6 inžinieriai, 7 Olandija, 8 Nylas, 9 Irtišas, 10 Suvalkai.

II. Statmenai: Kapčiamiestis. Gulsčiai: 1 Kernavė, 2 Aukštadvaris, 3 Plungė, 4 Čičirys, 5 Išlaužas, 6 Alytus, 7 Marijampolė, 8 Impiltis, 9 Eisiškės, 10 Sartai, 11 Telšiai, 12 intakas, 13 Seredžius.

III. Iš 32 degtukų sudaromas žodis Kudirka šiuo būdu:

KUDIRKA

MISLIŲ ATSAKYMAI

1 vaškas, 2 skruzdėlynas, 3 vėžys, 4 tinklas.

KLAIDA

“Eglutės” nr. 7 pirmajam uždavinyje spaustuvė netyčia praleido šeštą klausimą ir kiek sukeitė kitus. Dėlto statmenoji eilutė pasidarė neišsprendžiama. Tačiau akylesni sprendėjai tuojau pastebėjo klaidą ir uždavinį vis tiek išsprendė.

UŽDAVINIAI

I. Brūkšnelių vietoje parašyti raidės taip, kad statmenai pirmoje eilutėje gautume vardą lietuvių rašytojo, rašiusio vaikams knygeles. Gulsčiai — eilė upių vardų:

1. ----- (Šiaurinės Amerikos upė),
2. ----- (plačiausia pasaulio upė),
3. ----- (Lietuvos upė),
4. ----- (Azijos upė),
5. ----- (Vokietijos upė),

6. ----- (Anglijos upė),
7. ----- (Azijos upė),
8. ----- (Prancūzijos upė).

Uždavinys vertinamas 8 taškais. Jį sudarė *Nijolė Papečkaitė*, Rosario, Argentina.

II. Brūkšnelių vietoje įrašyti raidės ir reikia gauti: statmenai — vardas lietuvių didvyrio, gulsčiai:

1. ----- (upė, įtekanti į Juodąją jūrą),
2. ----- (salos Atlanto vandenyne),
3. ----- (skanus valgomas daiktas),
4. ----- (valstybė, kurios miškuose yra dramblių),
5. ----- (vieta, kur sustoja laivai),
6. ----- (didžiausias pasaulio kanalas).

Uždavinys vertinamas 6 taškais. Jį sudarė *Nijolė Papečkaitė*, Rosario Argentina.

III. Devynis medelius susodinti taip, kad išeitų 10 eilių, o kiekvienoje eilėje būtų po 3 medelius.

Uždavinys vertinamas 9 taškais. Jį sudarė *Rimantas Karaliūnas*, Chicago, Ill.

IV. Į šiuos langelius įrašyti skaitmenis nuo 1 iki 7 taip, kad kiekvienoje eilutėje, imant po 3 langelius statmenai, gulsčiai ar įstrižai, sudėtų juos gautume po 12.

Vertinamas 6 taškais. Jį sudarė *Adolfas Bernotas*, Waterbury, Conn.

RAŠINIŲ KONKURSAS

Neužmirškite, kad “Eglutės” rašinių konkurso laikas baigiasi šių metų gruodžio 15 dieną.

Jau yra gauta rašinėlių. Manantieji rašyti nepavėluokite. Iš tolimų kraštų siųskite oro paštu.

JAU PATS LAIKAS ATNAUJINTI “EGLUTĖS” PRENUMERATĄ 1954 METAMS.

